

De Benelux is toe aan
een quantumsprong.

Op naar een politieke unie!

door Prof. mr. G.L. Olaf van Boetzelaer
hoogleraar Internationale Politiek en Moderne Geschiedenis
aan de Perpetual Help University in de Republiek Filipijnen

Juni 2014

Inhoud

I.	De probleemstelling	1
II.	Un peu d'histoire	1
III.	De Benelux economische Unie	2
IV.	Het nieuwe verdrag: de Benelux-Unie.....	4
V.	Sprong Benelux naar een politieke unie is gewenst.....	7
VI.	Epiloog	9

I. De probleemstelling

Drie soevereine staten: Nederland, België en Luxemburg vormen gezamenlijk: historisch, politiek en geografisch de Lage Landen, the Low Countries, les Pays-Bas. Hun gezamenlijkheid en hun interdependentie hebben zij uitdrukking gegeven middels het creëren van de Benelux, Economische Unie in 1958, sinds de verdragswijziging per 2010 Benelux Unie genaamd, omdat het over méér gaat dan economie alleen, veel meer.

Hoe kunnen we bereiken dat “onze drie”, deel uitmakend van de gouden delta van Maas, Rijn en Schelde en als het ware de toegangspoort vormend tot het Europese achterland, het strategisch voordeel van hun positie optimaliseren?

Daar gaat deze studie over.

Het is een op rationele gronden pleidooi geworden tot intensievere samenwerking, liefst via een politieke unie ooit uitmondende in een (con)federale opzet.

II. Un peu d’histoire

De Lage Landen, de Nederlanden, zijn als staatkundig samenhangend begrip eerst onder de Bourgondische hertogen op het toneel verschenen.

Na 1428 hebben de Bourgondische hertogen geleidelijk aan eerst de zuidelijke Nederlanden (waarvan de meeste gewesten in 1830 het huidige België gingen uitmaken) verenigd en daarna de overige territoria.

Dit proces vond zijn afronding in 1543, toen Karel V het gezag over het hertogdom Gelre verwierf. Onze gewesten kenden een voor die tijd min of meer representatief orgaan in de vorm van de Staten-Generaal.

De breuk tussen het Noord en Zuid was – het is overbekend – een gevolg van de Tachtigjarige Oorlog. De facto vond deze breuk al plaats na de inname van Antwerpen door de Spanjaarden in 1585. De breuklijn Noord-Zuid is een artificiële. Want Brabant, Holland, Zeeland en Vlaanderen waren de economisch meest dynamische, maritiem georiënteerde verstedelijkte provincies. Het Oosten van de Nederlanden was daarentegen agrarisch en forestaal, een periferie lopend van Friesland tot Luxemburg en van Waals Vlaanderen tot Namen. In de Bourgondisch-Habsburgse tijd was er in het geheel geen breuklijn tussen Noord en Zuid. Dit wel te stellen, is een projectie van staatsnationalistische geschiedschrijving a posteriori. Zo bijvoorbeeld de “Belgicistische” historicus Pirenne i.t.t. prof. Geyl.

Na de breuk tussen Noord en Zuid doorliepen beide delen een geheel verschillend traject.

Een korte wederom gezamenlijke periode volgde toen Nederland door het Frankrijk van Napoleon was geannexeerd in 1810, nadat de Franse revolutionairen zulks met de Zuidelijke Nederlanden al hadden gedaan in 1795.

Vervolgens kennen we de kortstondige vereniging binnen het Koninkrijk der Nederlanden, tussen 1814 en 1830. Waarom dit “experiment” mislukte? Daar valt veel over te schrijven. Interessant is het te constateren dat de Franstaligen geen gesloten front vormden tegen “Holland” en koning Willem I. De koning had kort voor het uitbreken van de opstand nog een triomfale reis gemaakt door het Luikse.

Luik en Gent – met zijn Franstalige bourgeoisie – zijn lang tamelijk “orangistisch” gebleven. Wel is duidelijk, dat de Belgische afscheiding mogelijk werd gemaakt door Franse pressie. Ten slotte was het Koninkrijk der Nederlanden door het Wener Congres in 1814 gecreëerd als z.g. barrièrestaat aan de Franse Noordgrens tegen nieuwe Franse expansie nà Napoleon. Naast andere barrièrestaten – of bufferstaten zoals Pruisen en Piëmonte-Sardinië.

Na 1814 waren de Nederlandse vorsten tevens groothertog van Luxemburg via een personele unie.

In 1890 werd de band tussen het groothertogdom Luxemburg en Nederland definitief verbroken na het overlijden van de koning-groothertog Willem III. Immers volgens de geldende Salische wet mocht er slechts een mannelijke troonsopvolger zijn en die was niet ‘voorhanden’.

Na W.O. I was er nog twist tussen Nederland en België aangezien België ter compensatie van de geleden verliezen Limburg en Zeeuws-Vlaanderen wilde verkrijgen van het in de oorlog neutrale Nederland. In onze militaire archieven is zelfs een geheim operatieplan uit die tijd – rond 1920 – opgedoken, behelzende een Nederlands offensief gericht op Antwerpen.

III. De Benelux economische Unie

In 1944 hebben de regeringen van België, Luxemburg en Nederland in ballingschap afspraken gemaakt om – gegeven de geografische ligging van de drie landen – voortaan samen te werken op economisch gebied waar dit mogelijk was.

Dat was louter een Douane-Unie en heeft uiteindelijk geleid tot het totstandkomen op 03.02.1958 in Den Haag, van het Verdrag tot instelling van de **Benelux Economische Unie**, strekkende tot vrij verkeer van personen, goederen, kapitaal en diensten.

Deze economische Unie bracht met zich mede:

- a) de coördinatie van het economische, financiële en sociale beleid;
- b) het aanvaarden en voeren van een gemeenschappelijk beleid in de economische betrekkingen met derde landen en inzake de daarmee verband houdende betalingen. Doch bij die economische en financiële dimensie werden gaandeweg terreinen als ruimtelijke ordening, milieu, verkeer, politie en justitie betrokken.

Ten aanzien van de verhouding van die Benelux tot de regels van de Europese éénmaking is evenwel tevens van belang de zogenaamde **machtigingsclausule** in artikel 306 van het EG-Verdrag (Verdrag van Rome van 1957):

“De bepalingen van dit Verdrag vormen geen beletsel voor het bestaan van en de voltooiing van de regionale unies tussen België en Luxemburg alsmede tussen België, Luxemburg en Nederland, voor zover de doelstellingen van die regionale unies niet bereikt zijn door toepassing van dit Verdrag.”

Deze tekst wordt in het Verdrag van Lissabon overgenomen in art. 350 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Deze bepaling bestaat niet voor andere sub-regionale groeperingen en benadrukt de originaliteit van de Benelux (cf. de Visegrad-landen – de Noordse landen – de Baltische staten). Het feit dat België, Luxemburg en Nederland aan de wieg hebben gestaan van de prille Europese éénmaking is aan die clausule niet vreemd.

Via dit Verdrag, dat vandaag nog altijd van kracht is, kreeg de Benelux haar eigen instellingen.

- a) Het Comité van Ministers is het hoogste beslissingsorgaan van de Benelux. Het is bevoegd voor de uitvoering van het Unie-Verdrag en van de daarin vervatte doelstellingen. De Ministers van Buitenlandse Zaken van de drie landen maken deel uit van het Comité van Ministers. Andere leden van de regeringen (voor België ook gemeenschaps- en gewestregeringen) van de partnerlanden kunnen aan de vergaderingen van het Comité van Ministers deelnemen in functie van de agenda.
- b) Het Secretariaat-Generaal Benelux is de centrale administratieve spil van de Unie, is gevestigd te Brussel en wordt geleid door een College van Secretarissen-Generaal.
- c) De Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, gemakshalve het “Benelux-Parlement” genoemd, is samengesteld uit leden van de parlementen van de drie landen, waarvan 21 van de Belgische, 21 van Nederlandse en 7 van Luxemburgse nationaliteit. Zoals zijn naam aangeeft, heeft de Interparlementaire Raad een adviserende taak ten aanzien van de regeringen van de Benelux-landen. Hij informeert, verstrekt adviezen en bevordert de interne en externe samenwerking.
- d) Het Benelux-Gerechtshof is in 1974 opgericht. Dit Hof heeft onder meer tot taak de eenheid te bevorderen bij de interpretatie van gemeenschappelijke rechtsregels die onder zijn bevoegdheid zijn gebracht (bv. inzake merken, dwangsom, autoverzekering, personenverkeer, vogelbescherming).
- e) Het Benelux-merkenbureau en het Benelux-Bureau voor tekeningen en modellen zijn de enige officiële instanties voor de registratie van merken en tekeningen of modellen in de Benelux. Tot hun wettelijke taken behoren het beheren en bijhouden van de register van depots en inschrijvingen, het verstrekken van informatie uit het register waardoor ondernemers tot een verantwoorde keuze en aldus tot een betere besluitvorming kunnen komen en het geven van voorlichting over het belang van bescherming van merken, tekeningen of modellen.

De Benelux heeft zijn oorspronkelijke opdracht – het creëren van één gebied waarbinnen personen, goederen, diensten en kapitalen vrij kunnen circuleren – in grote mate verwezenlijkt. De Benelux-samenwerking gaat sinds lang veel verder dan louter een economische unie.

De kerntaken van de Benelux, reeds vóór de Verdragswijziging van 2010, waarover later méér, situeren zich op de volgende terreinen:

- **“Politieke samenwerking”**. De drie landen afzonderlijk worden in de EU nauwelijks gehoord. Als Benelux zijn ze een factor van betekenis en hebben ze een reputatie opgebouwd met gezamenlijke initiatieven die de vormgeving van de EU betreffen. De Benelux is een ‘erkende formule’ en verschaft de Benelux-landen meer gewicht in het EU-overleg.
- **“Veiligheid”**, met politie, justitie, drugsbeleid, rampenbeheersing en andere persoonsgebonden materies, waaronder personenverkeer en immigratie.
- **“Ruimtegebonden materies”**, met ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, waaronder Euro Controle Route (een samenwerking tussen

wegcontrolediensten), infrastructuur en de Benelux-Overeenkomst Grensoverschrijdende Samenwerking.

- “**Mens**”, met grensarbeiders, volksgezondheid, jeugdbeleid en onderwijs.
- “**Markt**”, met de bescherming van de intellectuele eigendom, het energiebeleid, de bestrijding van grootschalige belastingsfraude, het regionaal economisch beleid, de veterinaire aangelegenheden en de voedselveiligheid, de samenwerking op het gebied van de KMO/MKB, en overheidsopdrachten.
- “**Duurzame ontwikkeling**”, met natuurbehoud, landschapsbescherming en grensparken.

Ook na het vernieuwde Verdrag van 2010 behoren de hierboven genoemde gebieden nog steeds tot het Benelux-takenpakket.

Het Secretariaat-Generaal Benelux is ook gastheer voor het **Overleg Adviserende Partijen** inzake de Ontwikkelingsschets voor het Schelde estuarium en ook voor het Kanaal Gent-Terneuzen, en levert vertaal- en tolkensteun voor de **Internationale Maas- en Schelde commissies**.

Te noemen valt ook nog het nieuw Benelux-verdrag inzake grensoverschrijding politieel optreden (8 juni 2004): een grote stap voorwaarts op het vlak van de grensoverschrijdende politieke samenwerking in de Benelux; gezamenlijke politieacties inzake drugstoerisme en drugslaboratoria, ramkraken, inbraken, afvaltransporten, mensensmokkel, vuurwerk en verkeersveiligheid; grensoverschrijdende samenwerking bij rampen; gemeenschappelijk visumbeleid: de Beneluxlanden vertegenwoordigen elkaar met het oog op visumafgifte in 92 derde landen en op 112 plaatsen in de wereld.

Dat alles laat een Benelux zien, die ondanks zijn gevorderde leeftijd van meer dan vijftig jaar, nog verrassend vitaal kan zijn en dynamiserend en inspirerend kan werken binnen de EU, ook in de komende jaren.

Door de staatkundige federalisering van België vallen thans veel Benelux aanbelangende terreinen onder de al dan niet gedeelde competentie van de deelregeringen van Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Ministers van Buza van de Beneluxlanden spraken in 1992 af, de samenwerking op buitenlands politiek gebied, daar waar nuttig en waar sprake van een toegevoegde waarde op ad hoc basis, te intensifiëren, ook inzake de EU. Dat is niet zo geweldig gelopen. Ook waren er bilaterale stekeligheden en conflict(jes). T.a.v. een aantal internationaal-politieke kwesties, bleek België zich te oriënteren naar het Franse standpunt terwijl Nederland het Anglo-Amerikaanse beleid volgde.

IV. Het nieuwe verdrag: de Benelux-Unie

Na uitvoerige raadpleging en voorbereiding op vele politieke niveaus inzonderheid in de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad is op 17 juni 2008 in Den Haag het **“Verdrag tot herziening van het op 3 februari 1958 gesloten Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie”** ondertekend, ingaand in 2010.

In het Nederlandse parlement hebben SP en PVV hieraan goedkeuring onthouden. De PVV verklaarde “groot-Nederlandse” idealen te hebben en de Benelux-samenwerking af te wijzen.

Ingevolge de Belgische Staatshervorming en de bevoegdheden die aan onderscheiden gemeenschappen en gewesten zijn toegekend ging het om een zogenaamd “gemengd verdrag”.

België werd er vertegenwoordigd door de Federale Regering, de Vlaamse Regering, de Franse Gemeenschapsregering, de Waalse Regering, de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en door de Duitstalige Gemeenschapsregering. Het door acht regeringen ondertekende nieuwe Benelux-Verdrag kon pas definitief in werking treden nadat het in ieder van de drie landen door de tien onderscheiden parlementen is goedgekeurd en geratificeerd.

Nadat de Verdragsluitende partijen op het einde van de Preambule tot het Verdrag de wens hebben uitgedrukt om in het verlengde van de Benelux Economische Unie de samenwerking in een ruimer verband voort te zetten in de Benelux Unie, formuleren zij in artikel 2 eerst op algemene wijze het **doel van de Unie**: “... **de samenwerking tussen de ... Partijen te verdiepen en uit te bouwen, opdat deze verder een voorttrekkersrol kan vervullen binnen de Europese Unie en de grensoverschrijdende samenwerking op alle niveaus kan versterken en verbeteren.**”

In het tweede lid van dat artikel 2 staat dan waarop de Benelux Unie zich met name richt:

“a) het voortbestaan en de verdere ontwikkeling van een economische unie, die een vrij verkeer van personen, goederen, kapitaal en diensten omvat en die een afgestemd beleid op economisch, financieel en sociaal gebied betreft, met inbegrip van een gezamenlijk beleid in de economische relaties met derde landen.

b) de duurzame ontwikkeling, waarin een evenwichtige economische groei, maatschappelijke bescherming en de bescherming van het milieu worden verenigd;

c) de samenwerking op de gebieden van justitie en binnenlandse zaken.”

In artikel 3 gaat het over het periodiek vereiste meerjarig **Gemeenschappelijk Werkprogramma**, waarin de prioriteiten van de samenwerking worden voorgesteld. Daar wordt opgesomd wat dat Werkprogramma onder meer moet betreffen.

De in artikel 5 genoemde **instellingen** van de Benelux unie zijn als voorheen:

- a) het Benelux Comité van Ministers;
- b) de Benelux Raad.

De doelstellingen van de Benelux Unie zijn meer dan louter mooie intentieverklaringen. Zij hebben inderdaad al tot **praktische verwezenlijkingen** geleid. In het verleden is de Benelux inderdaad door overleg, advies en regelgeving al veelvuldig opgetreden.

In 1985 hebben de Beneluxlanden met Duitsland en Frankrijk een **Schengen-overeenkomst** gesloten tot afschaffing van personencontrole aan hun

gemeenschappelijke grenzen. In 1986 werd dat een Europese akte met 12 landen als leden en thans is het gebied uitgebreid tot nagenoeg geheel Europa.

In 1996 begon in de Benelux het **Senningen-overleg** – Senningen is een in Luxemburg gelegen dorp – over veiligheid, politie, justitie, drugsbeleid, rampenbeheersing, immigratie.

Er is ook nog **Benelux+**. In Deel 9 – Externe betrekkingen van het Benelux Verdrag is gehandeld over de samenwerking met andere staten en deelstaten en met name met Lidstaten van de Europese Unie en regionale samenwerkingsverbanden van deze Lidstaten, indien dit de verwezenlijking van de doelstellingen van het Verdrag bevordert en in het bijzonder de voorttrekkersrol binnen het bredere kader van de EU.

Voor samenwerking met de Benelux Unie bestaat bijzondere belangstelling bij het Duitse Noordrein-Westfalen (cf. de politieke verklaring van de regeringsleiders op 9 december 2008, het opstarten van de uitwerking in 2009 en sinds 1 april 2010 een verbindingsambtenaar uit NRW in Brussel). Het Beneluxparlement onderhoudt betrekkingen met andere interparlementaire samenwerkingsverbanden: voornamelijk met de interregionale Parlementaire Raad, de Baltische Assemblee (Letland, Litouwen en Estland), de Noordse Raad (Denemarken, Zweden, Finland, Noorwegen en IJsland), de Visegradlanden (Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije). Bij het Franse Nord-pas-de-Calais bestaat eveneens belangstelling.

Op praktisch vlak situeert de meerwaarde van de Benelux zich krachtens het verdrag van de Unie, maar de **politieke meerwaarde** uit zich voornamelijk in de **Benelux Politieke Samenwerking (BPS)**.

Hierdoor kan de Benelux Unie een platform vormen voor nauwere samenwerking in verscheidene internationale institutionele domeinen en in het buitenlands beleid.

Ook die BPS was eigenlijk al voorgesteld in de genoemde bepaling van artikel 3 van de Beneluxraad instellingsovereenkomst van 5 november 1955, met name dat de Beneluxraad “...**bevoegd is te beraadslagen en adviezen uit te brengen aan de drie Regeringen, die rechtstreeks verband houden met: ... - de samenwerking tussen de drie Staten op het gebied van het buitenlands beleid ...**”.

Tot die grotere politiek gerichte aansturing is tevens **de Benelux Secretaris-Generaal** geschikt. Daar het uitbouwen van de Benelux politieke samenwerking mede tot zijn taak behoort, gaat het hierbij om de gezamenlijke voorbereiding van de Europese Raden. Waar mogelijk dient gezamenlijk stelling te worden genomen in de Europese vergaderingen en andere internationale gremia teneinde daar in de besluitvorming een groter gewicht in de schaal te werpen. De Secretaris-Generaal heeft overigens ook tot taak “**alle voorstellen te doen welke nuttig zijn voor de uitvoering van dit Verdrag**”.

In het voorjaar van 2013 verscheen een kritisch rapport van het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken ten aanzien van de werking en het nut van de Benelux Unie. Er werd onder andere gesteld: “de maatschappelijke effecten van de samenwerking zijn meestal indirect en bescheiden en het duurt vaak lang om resultaat te boeken.” Verschillende Nederlandse partijen, speciaal de VVD en SP

stelden het voortbestaan van de Benelux naar aanleiding hiervan in vraag evenals de jaarlijkse Nederlandse bijdrage van 7 miljoen Euro.

V. Sprong Benelux naar een politieke unie is gewenst

Onze drie landen van de Rijn-Maas en Schelde delta, een “gouden delta”, hebben een evident belang bij een goede beleidsafstemming. Rotterdam en Antwerpen moet men complementair zien, synergetisch samen een meerwaarde opleverend, in plaats van ten principale concurrentieel. Antwerpen en Rotterdam hebben ook een Europese functie, niet in de laatste plaats qua energievoorziening (olie). We moeten elkaar steunen qua belangrijke vervoerslijnen naar het achterland, speciaal Duitsland.

De Schelde-Maas-Rijn-delta is de grootste Europese toegangspoort, een gigantisch havencomplex dat naar alle kanten met een enorm achterland is verbonden. Als Nederland en België de verdere uitbouw van de havens en de verbetering van de aansluitende verbindingswegen ter hand zouden nemen, ook via koppeling van hun infrastructuur, worden grootse perspectieven geopend.

Rotterdam en Antwerpen kunnen prima met elkaar worden verbonden via de kleinere Scheldehavens. Het gehele gebied zou vanuit eenzelfde visie moeten worden ontwikkeld, inclusief de nodige diversiteit, maar hier stuit men op de staatsgrenzen en heilloze concurrentieoverwegingen.

De Betuwelijn zou ook moeten worden opengesteld voor de doorvoer van goederen uit Belgische havens naar het Europese achterland. De havens liggen dicht bij elkaar, op wereldschaal gezien spreken we over kippenafstanden.

Lading uit Antwerpen en Zeebrugge zou bij rangeercomplex De Kijfhoek in Barendrecht kunnen aansluiten, of ter hoogte van Geldermalsen worden toegevoegd. De Belgische lading zou op jaarbasis kunnen oplopen tot tien miljoen ton.

Gezamenlijk hebben “de drie” een formidabel handelsgewicht en vertegenwoordigen ze een belangrijke economische macht. Zodoende zou ons gecombineerd standpunt bepaald meer gewicht hebben binnen een Europese Unie van 27 leden.

De economische doelstelling van de Benelux: een geharmoniseerde binnenmarkt, is binnen het kader van de Europese integratie praktisch voltooid.

Zoals hiervoor al uiteengezet: art. 350 van het Europese Unie Verdrag geeft expliciet met zoveel woorden voor de Benelux-staten de ruimte met elkaar qua samenwerking op de rest van de EU-lidstaten vooruit te lopen.

We weten dat de “Waalse specificiteit” een blokkade vormt t.o.v. de voortgang van de Benelux. Maar Wallonië zal beter af zijn als component van een florerende Benelux dan als perifeer Frans randgewest.

De toenmalig Waals premier Spitaels in een interview in De Standaard in 1992, gaf te kennen geen toekomst te zien voor de Benelux, omdat de Franstaligen daarin “gemarginaliseerd” zouden zijn. Dat is een bekrompen, eng chauvinistische en negativistische denkwijze. Is in het huidige Canada Québec soms zo slecht af? Voelen de “Deutschsprachige Belgier” zich binnen België en Wallonië soms zo slecht?

Er zal wel enige delicate bekeringsarbeid richting onze Romaanse Beneluxgenoten verricht moeten worden om bij hen het vuur voor een “opgetuigde” Benelux te doen oplaaien. Ik zeg: “Amis wallons, unions-nous” (Waalse vrienden, laten we ons verenigen!

Terzijde: de Civilistische Liga, op mijn initiatief opgericht in 2002 en in maart 2007 getransformeerd tot Civilistisch Appèl, is een politieke organisatie / think-tank waarbinnen Nederlanders en Belgen perfect coöpereren. Het kan dus wel!

Op het mentaliteitsvlak valt er nog de nodige “Seelenmassage” te verrichten. Te denken valt aan het irritante Nederlandse indifferentisme; het Vlaamse nationalisme waar de naar binnen gerichtheid, de “repli sur soi” helaas sterker wordt; de Waalse gerichtheid op Frankrijk waar ze – behalve tijdens de annexatie tijdens de Franse revolutie – nooit toe behoord hebben. In het verlengde van deze oriëntatie op Frankrijk heerst ook in Wallonië een mentaliteit die te veel heil van de overheid verwacht.

Het is overigens opvallend dat het bedrijfsleven voor de troepen uitloopt wat betreft samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen/België. Zo hanteert McKinsey al jaren een Benelux gerichte aanpak en hebben vele bedrijven een Benelux-hoofdkantoor. Steeds meer Belgen bekleden topposities binnen het Nederlandse bedrijfsleven.

Aan welke concrete projecten zou men zoal kunnen denken om binnen Benelux-verband aan te pakken? Bijvoorbeeld een Benelux-legercorps, maar ook bijvoorbeeld echte integratie van de spoorwegen en van het vervoer in het algemeen. Ook de kustbescherming vanwege de door de opwarming van de aarde stijgende zeespiegel, moet door onze beide landen in gezamenlijkheid worden aangepakt. Het hele Nederlandse en Belgische Westen liggen fors onder de zeespiegel.

Zeker ook dient de buitenlandse politieke positiebepaling geharmoniseerd te worden, hetgeen binnen een Europese Unie van 27 lidstaten met onderling vaak divergerende opvattingen geen overbodige luxe is. Daarom hoopte ik bij de Verdragswijziging van 2010 op de overgang van de Benelux Economische Unie naar een Benelux Politieke Unie. In elk geval is er nu een Benelux Unie, met een bredere doelstelling dan enkel het economische.

Zonder de politieke krachtenbundeling in Benelux-verband zijn we alle drie kleintjes; zijn we niet in staat het nodige tegenspel te bieden aan de intrinsieke neiging van de grote lidstaten om bij de besluitvorming hun wil door te drukken via onderling gemaakte afspraken en de kleinere lidstaten voor het blok te zetten.

De Benelux is een integraal onderdeel van Europa, eigenlijk een soort Europa in het klein. Immers, het herbergt de Nederlandse, Friese, Franstalige, Duitse en Letzeburgische talen, met intern nog variaties, binnen zijn grenzen.

Vandaar dat het ook zo belangrijk is, dat we een exempel zijn, een voorbeeld geven van synergetische dynamiek welke alleen kan ontstaan met respect voor de onderlinge identiteiten binnen de heel-Nederlandse overkoepeling.

Zodoende zullen we het Europese hartland kunnen worden en als zodanig binnen Europa ook prestige genieten.

Waar “Europa”, als project, een uiterst moeizame zaak is geworden, “to put it mildly”, zouden wij met zijn drieën onderling een stuk Europese éénwording en integratie

kunnen demonstreren om “U” tegen te zeggen, mits we binnen een heel-Nederlandse visie toewerken naar een (con)federale constructie.

De historische Nederlanden, zo strategisch in Europa gelegen voor welke vrijheid – en eenheid – Willem van Oranje heeft gestreden zijn aan een renaissance toe als staatkundige entiteit uit welbegrepen eigenbelang; maar ook in het belang van Europa en dus ook de wereld.

Zodoende kan de Benelux – eigenlijk een Europa in het klein – zijn voortrekkersfunctie binnen de Europese Unie weer opnemen en misschien – maar dat is echt een visioen – nog eens de stap zetten richting geconfederaliseerde staatsvorming.

Mocht het echter komen tot een (con)federatie, dan ligt ook een aanpassing van de provinciegrenzen voor de hand. Te noemen valt een hereniging van de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen samen met Zeeuws-Vlaanderen; het herstel van het oude hertogdom Brabant door de weersamenvoeging van de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant, het huidige Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Nederlandse provincie Noord-Brabant; samenvoeging voorts van Nederlands en Belgisch Limburg, het Groot-Hertogdom Luxemburg en de Belgische provincie Luxemburg en – waarom niet – van de provincies Namen en Henegouwen. Binnen Nederland is een provinciale herindeling overigens thans voorwerp van – potentiële – besluitvorming.

Als hoofdstad van de herenigde Nederlanden komt dan – als vanouds – de tweetalige hoofdstad Brussel in aanmerking. Vanzelfsprekend moet binnen de federatie de positie van het Frans gewaarborgd blijven binnen de taalhomogene Franse gebieden, Luxemburg en het bilinguale Brussel en zouden de volksvertegenwoordigers uit deze gebieden zich van het Frans kunnen blijven bedienen, ook op het federale niveau.

Al met al grootse en wenkende perspectieven, om de voormalige president Ronald Reagan te citeren: “You ain’t seen nothing yet”!

VI. Epiloog

BeNeLux een “categorische imperatief”

BeNeLux, men zou het een Trias Politica sui generis, eigensoortig dus, kunnen noemen, of een Staatkundige Drieëenheid.

De Romeinen zeiden al: “Tres faciunt collegium” oftewel: drie vormen een gezelschap. Echter we weten: één en één en één vormen – soms – maar in zeer betrekkelijke zin: drie. Wat wil ik hiermee zeggen? Dat bij nader inzien in meerdere of mindere mate valt af te dingen op het monolithisch karakter van elk der drie componenten van de Benelux, zoals we allen uiteraard reeds weten.

Even in vogelvlucht: natuurlijk, in België hebben we Vlaanderen en Wallonië. Maar neem Vlaanderen: West-Vlaanderen is toch best verschillend van Limburg al hebben ze dan beide het Algemeen Beschaafd Nederlands (ABN) als officiële taal gemeen. En in Bouillon voelt het leven anders aan dan in “la cité ardente”, Luik, om maar eens wat te noemen.

En Nederland? De mentaliteit in Heerlen is toch wel anders dan in Hoogeveen bijvoorbeeld.

En wat te zeggen van Luxemburg? Dat heeft iets van een toverbal, het hangt er maar vanaf welke linguïstische laag je aanboort. Men spreekt de eigen taal uiteraard, het Letzeburgisch, zeer velen zijn vlot in Duits en men beheerst het Frans perfect.

Waar willen we met deze wat lichtvoetig – beschouwende epiloog naar toe?

In één woord: éénheid bestaat in een – altijd relatieve – verscheidenheid, of, om het met een citaat uit het opschrift van de Rijksuniversiteit Utrecht aan het Domplein aldaar, te zeggen: “ex variis radiis lux candida”: het schitterende licht wordt gevormd uit diverse stralen.

Deze wat poëtische omschrijving herbergt ook een politieke boodschap. Namelijk: verschillen, verscheidenheid hoeven aan een zekere symbiotische eenheid niet in de weg te staan, leveren zelfs een meerwaarde op, kortom: één plus één plus één is meer dan drie, levert een synergetisch effect op.